

Az építészet absztrakt vizuális nyelve

A BME Építészmérnöki Kar, Rajzi és Formaismereti Tanszékének kiállítása a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ – Walter Rózsi-villa / Műhelytér galériában volt megtekinthető 2024. szeptember 18. és október 6. között.

A kiállítás kurátora Sebestény Ferenc DLA volt.

A Műegyetem nagy múltra visszatekintő építész tanszéke *Vonal – sík – tér, az architektonikus gondolkodás műterme* címmel különleges tárlattal jelentkezett. Az alkotások a vonal és a sík síkbeli és térbeli helyzeteire épülő kompozíciókon keresztül betekintést engednek a képzőművészet és építészet határterületén mozgó „architektonikus gondolkodás” világába, amely képzőművészeti eszközökkel, de az építészet forma-, arány- és kompozíciós rendszerével él. A kiállított hallgatói és oktatói munkák a tanszék

oktatási szemléletének a síkban, majd térben komponáló és összetettségükben is egymásra épülő feladatok átfogó gondolati háttérének lenyomatát is megjelenítik. A közös tárlathoz Matzon Ákos festőművész és Hajdu Gáspár építész, médiaművész kapcsolódott programindító és összegző alkotásaival.

„A vizuális nyelv mint absztrakt gondolkodás, az építészé váláshoz elengedhetetlenül szükséges tudás: az arány, a kompozíció és a forma megismeréséhez nyújt lehetőséget és tapasztalatot síkban és térben egyaránt. Az építészeti vizuális műhely szellemét átszövi az architektonikus gondolkodás geometriára építő logikája, ez az a gondolkodás, mely természetes kapcsolódásokat és nyitási lehetőségeket teremthet a művészeti és mérnöki tudományok és az őket képviselő szellemi műhelyek (tanszékek) felé egyaránt.

A BME
Építészmérnöki
Kar, Rajzi és
Formaismereti
Tanszékének
tárlata a Magyar
Építészeti
Múzeum és
Műemlékvédelmi
Dokumentációs
Központ
kiállításán,
Walter Rózsi-villa /
Műhelytér galéria,
2024
Kurátor:
Sebestény Ferenc
© A szerző
archívumából

A BME
Építészmérnöki
Kar, Rajzi és
Formaismereti
Tanszékének
tárlata a Magyar
Építészeti
Múzeum és
Műemlékvédelmi
Dokumentációs
Központ
kiállításán,
Walter Rózi-villa /
Műhelytér galéria,
2024
Kurátor:
Sebestény Ferenc
© A szerző
archívumából

A rajzos gondolkodás az építész sajátos és különleges képessége, melynek segítségével tudja csak igazán kifejezni gondolatait. A rajz és a modell az alkotó ember tanításának és tanulásának és a minket körülölelő világ megismerésének egyik eszköze. Segítségével hatékonyan fejleszthetők a kreatív és intuitív képességek. A Rajzi és Formaismereti Tanszék mint építészeti és művészeti szellemi műhely, egy speciális összetételű és irányultságú építész tanszék. A tanszék diszciplínája az építészmérnök képzés meghatározó, megkerülhetetlen és önálló része.

„Feladatunk, hogy – az építészet képzőművészeti kompozíciós jellegének megfelelően – az építészkutatásban kiemelkedő fontosságú vizuális nyelvet a hallgatókkal megismertessük, alkalmazását és technikáit megtanítsuk, és magas szintű használatával képessé tegyük őket ideáik vizualizálására, koncepcióik térbe fogalmazására, a kreatív és intuitív, síkbeli és térbeli, absztrakt geometrikus gondolkodásra. A hangsúly a gondolkodáson van.”¹ Áll a tanszék oktatási programjának a kiállítás nyitófalán is megjelenő preambulumban.

Az építészeti vizuális nyelv elsajátításának fontos összetevői a látvány utáni rajzolás, azaz a magabiztos szabadkézi rajz (ceruza, toll, akvarell stb. technikák), a geomet-

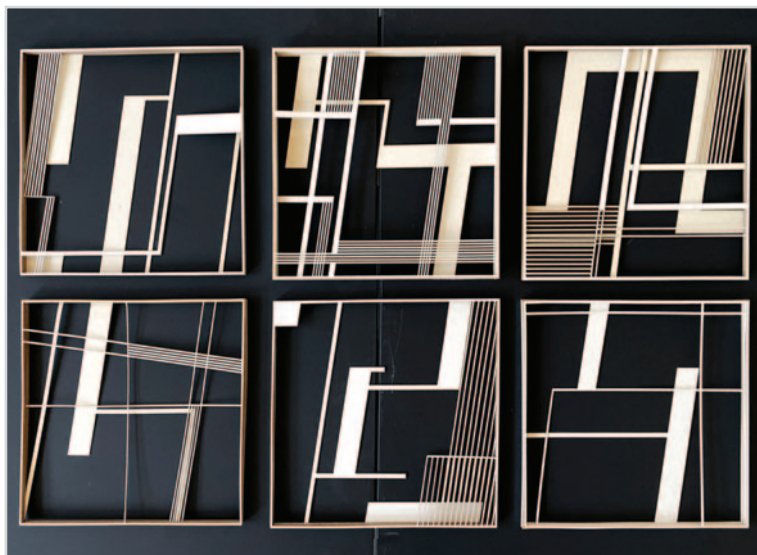
ria mint a tér és a térbeli formák megragadásának eszköze, valamint a perspektíva szabályainak megismerése és készség szintű alkalmazása. Ez a „rajziskola” azt a gondolkodási és kommunikációs eszközt adja a fiatal építészek kezébe, amely a digitális világban is a virtuóz grafikai megjelenítésre, gondolatok feltárására, koncepcióalkotásra és vizuális információk továbbítására teszi képessé. A folyamat során az egyéni és a közösségben végzett alkotás élménye, szabályai és eredményei is átélhetővé válnak. A művészeti alkotás, az építészeti tervezői folyamat egyik fő inspirációja, visszaigazolása a tapasztalás, a személyes élmény, amely mélyen rögzülő felismeréseket, értelmi és érzelmi bizonyosságot teremt. Váli István Frigyes az általa alapított Faleronei Művésztelep (Itália) működését és eredményeit összegezve megállapította: „A képek készítésekor nem a dokumentálás, hanem valami lényegi elem megragadása a cél. Tudatosan, de legtöbbször tudattalanul válnak építészeti ismeretünk, eszköztárunk, formaalkotási készségünk részévé ezek a tapasztalatok. [...] A közös cselekvés, alkotás közösségalkotó, -formáló erővel bír.”²

A kiállítás az építészeti vizuális nyelvet elsajátításának következő fontos szakaszába kalauzolja a látogatót, a kompozíció, az absztrakció, a dimenziók, a képi és tér-

¹ MOLNÁR Csaba: *A Rajzi és Formaismereti Tanszék tantervi megújulásának elvei* (részlet), 2022, kiállítás fogadófal

² VÁLI István Frigyes: *Faleronei Művésztelep*, 2016, VIF Műterem

Hallgatói munkák:
Sík a síkban,
Sík a térben,
(Forma és kompozíció 2.),
2024,
Walter Rózsi-villa /
Műhelytér galéria
Kurátor:
Sebestény Ferenc
© A szerző archívumából

beli hangsúly– egyensúly, az arány, ritmus, szín, textúra stb. fogalmak elvont világába, amelyben képzetlenül is tájékozódunk ösztönös vizuális készségeinkkel, de az építésnek (képzőművészeknek, designernek) alapos ismerőjévé és tudatos alkalmazójává kell fejlesztenie magát. A vonallal síkban, majd térben, ezután a síkkal síkban, majd térben, végül a tömegekkel végzett műveletek, grafikai és modellkísérletek lépésről lépésre – épp a tapasztalások folyamatában – erősítik meg a hallgatókban azt az ismeretet (később tudást), amely későbbi formaalkotási, építésztervezői szemléletüket meghatározza. A Bauhaus 1925-ben Dessauban történt költöztetése kapcsán Moholy-Nagy László az építészoktatás bemutatásakor fontosnak tartotta megállapítani: „Az arányérzék egyrészt a tehetségben rejlik, másrészt azonban olyan tanulmányokban, melyek a művészt minden vonatkozásban érzékennyé teszik. Csak így jöhet létre a művészetben, tudományban és technikában megszerzett tudás szintézise.”³

A kiállítás gondolati fonala az alkotásokon keresztül a legegyszerűbb síkkompozíciós eljárások bemutatásától az összetettebb téri műveletek felé tartanak, először a vonal, majd a sík lehetőségeit kibontva. Az első szemeszter folyamán a hallgatók a vonallal mint alapvető kompozíciós eszközzel kísérleteznek, első feladatként egyszerű, ritmusalapú kompozíciók megalkotásával. A második feladatban a XX. századi művészet karteziánus elvei alapján vizsgálták a vonalban rejlő kompozíciós lehetőségeket, majd a derékszögű rendszert elhagyva a dekonstrukció

kortárs megközelítésében következtek formaváltozatok. A félv év második felében a síkból a térbe léptek a gesztust – mint a szabad érzelmi energiák kompozícióalkotó erejét – átértelmező plasztikus műveikkel. Vizsgálták a vonal és a sík formai-vizuális határát. A színt a forma immanens tulajdonságaként triád harmóniák formájában kompozíciós elemként alkalmazták. Az egyes alkotóműhelyek e fenti vezérfonal mentén egyedi megközelítéseikkel a vizuális sokszínűséget gazdagították.⁴

A második szemeszter alkotásai azt a gondolati folyamatot mutatják be, amely során a legegyszerűbb síkkompozíciós műveletektől az összetettebb, térbeli kompozíciók létrehozása felé haladtak. Egy négyzetlap felosztása egy-, két- vagy három vonal mentén, majd az alakzatok síkban történő elmozdítása a legalapvetőbb kompozíciós hatások kipróbálását és megmutatását teszi lehetővé. A síkból való kibillentés, azaz a két dimenzióból a három dimenzióba történő érzékeny átlépés a reliefszerű plasztikai viszonyok, finom árnyékhatások lehetőségét nyitja meg. A síkok térben történő szabad elmozdítása és elforgatása felhívja a korábban meghatározó képsíkot, homlokzati síkot, alaprajzi síkot, és egy „szabad kompozíciós mezőt” hoz létre, amelyben a síkok szövevényesen kötik össze, vagy éppen választják el a térelemeket, élve a kitarítás, a transzparencia, a perforáció stb. lehetőségeivel. Bár a modellek végig a geometriai absztrakció körében maradnak, könnyű párhuzamot találni a kiállított modellek és konkrét vagy lehetséges építészeti megoldások között. A kompozíció szerkesztése, az arány, a plaszticitás, az anyag és a textúra tudatos alkalmazása együttesen alkotják azt az architektonikus gondolkodást, amely a stúdium középpontja.⁵

A két szemeszteren átvélő alkotói munkába Matzon Ákos Munkácsy-díjas festőművész és Hajdu Gáspár építész, médiaművész is bekapcsolódott, műveikkel részt is vettek a kiállításon. Matzon Ákos az absztrakt festészet kapcsán, saját alkotói megközelítéseit, munkamódszerét, tapasztalatait osztotta meg a hallgatókkal, inspiráló gondolataival, témafelvetéseivel segítette munkájukat. A művész *Murália 1–4.* című sorozatát állította ki. Alkotása a kiállítás központi terébe került, jelezve a mű programadó és összegző jellegét, erős tartalmi és formai párhuzamait.

Hajdu Gáspár építész és médiaművész a hallgatóknak kiadott analóg grafikai és modellezési feladataihoz kapcsolódva – és a hallgatók munkáit, aktivitását összefogva – készített interaktív digitális animációt. A közös alkotási folyamat során született a művész *Rift* című digitális

Hallgatói munka:
Forma és kompozíció 1–2.,
2023–2024
Walter Rózsi-villa /
Műhelytér galéria
Kurátor:
Sebestény Ferenc
© A szerző archívumából

3 MOHOLY-NAGY László: *Das Bauhaus in Dessau, Qualität, Dessau*, 1925, 5–6. sz.
4 NEMES Gábor: *Forma és kompozíció 1. szemeszter – tematika* (részlet), 2023

5 SEBESTÉNY Ferenc: *Forma és kompozíció 2. szemeszter – tematika* (részlet), 2024

generatív kompozíciója, valamint *Morphogenesis* című interaktív digitális generatív kompozíciója, amely a hallgatói rajzokból és makettekől generált virtuális térformákat, időben változó és látványos vizualizációt. A műveket a tárlaton mutatták be.

A kiállítás és a szakmai együttműködés a Magyar Építészeti Múzeum egy-egy, témához kapcsolódó műtárgyának bemutatásával vált teljessé. Így kerültek kiállításra Gáboros Lajos fotói (Orvostudományi Egyetem és Kli-

nika, Pécs, 1966) és Forbát Alfréd *Kompozíció* című, 1960 körül készült szitanyomat alkotása.

A II. évfolyamos építészhallgatók téma- és kurzusvezetői a Rajzi és Formaismereti Tanszék oktatói: Balogh Emese DLA, Lassu Péter, Molnár Csaba DLA, Nemes Gábor PhD, Pintér András Ferenc DLA, Portschy Szabolcs, Répás Ferenc DLA, Sebestény Ferenc DLA, Tari Gábor PhD, Váli István Frigyes DLA

Matzon Ákos,
Murália 1-4.,
2015
Walter Rózsi-villa /
Műhelytér galéria
Kurátor:
Sebestény Ferenc
© A szerző
archívumából

